

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Etenduskunstide osakond

teatrikunsti õppekava

Karl Robert Saaremäe

MINU ELU KUNSTIS

Lõputöö

Juhendaja: MA Garmen Tabor

Kaitsmisele lubatud:.....

Viljandi 2017

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
TEEKOND KOOLI.....	5
ESIMENE AASTA.....	11
TEINE AASTA.....	16
KOLMAS AASTA.....	21
NELJAS AASTA.....	27
KOKKUVÕTE.....	32
KASUTATUD KIRJANDUS.....	34
Summary.....	35

SISSEJUHATUS

Oma kirjalikus lõputöös olen uurimislubi alla võtnud Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemias veedetud neli aastat. Need neli õppeaastat on olnud ühed õpetlikumad, eripalgelisemad ja laiahaardelisemad aastad minu kui indiviidi arengus. Lisaks uute ja huvitavate inimestega kohtumistele, meeletus koguses raamatute lugemisele, silmaringi avardamisele, horisondi laiendamisele ja näitleja elukutse olulisuse mõtestamisele, olen mõistnud ka suurte filosoofiliste küsimuste nagu „mis on elu mõte“, „miks ma siin olen“ ja „mida ma tegelikult tahan“ olulisust inimeseks kasvamise juures. Ma pean neid küsimusi väga olulisteks. Ma ei pea lugu mitte niipalju nende küsimuste üle pikalt ja teoreetiliselt filosofoerimisest, mis nagu ajaloost näha võime, ei pruugi alati viia kindlate ja üheselt võetavate vastusteni, vaid neist küsimustest endist ja küsimisest üleüldse.

Paljud inimesed usuvad, et näitleja peab olema kursis maailmaasjadega, tundma ja üles näitama huvi end ümbritseva aja ja ruumi suhtes, mõtestama oma eksistentsi ning küsima küsimusi. Teatrikool kinnitas mulle, et mitte ainult näitleja, vaid iga inimene peaks, või vähemalt võiks, sarnaseid küsimusi küsida. Aeg-ajalt ikka uuesti ja uuesti. Nagu muutuvad ja täpsustuvad küsimused ajas, nii saavad uue väärtuse ka vastused. Ja antud eluetapis ei pea ma kõige olulisemaks eelmises lõigus välja toodud küsimustele „õigesti“ vastamist vaid lihtsalt vastamist, vastuse andmist. Peaasjalikult just sellepärast, et mulle tundub, et liigne filosofoerimine muutub tüütuks, osutub liialt aeganõudvaks ja imeb inimesest elumahlad välja. Mina olen seisukohal, et meil tuleks elada, mitte elamisest rääkida. Seega pean oluliseks vahetevahel säärastele suurtele küsimustele vastamist – oma elu mõtestamist.

Et mitte jääda vaid teoreetiliseks, tagasivaatavaks ning arutleda õilsa ja kurja; hea ja halva; õige ja vale üle, siis püüan ma oma kirjatöös mõista ja mõtestada ka enda kui näitleja

edasisi samme. Püüan mõista enda arengut, leida põhjendusi juba tehtud tegudele ja piisavat tuge, millele toetuda, järgmisi samme astudes.

Oma kirjatöö loon pealtnäha kõige lihtsamasse struktuuri – toon eraldi peatükkidena välja oma teekonna kooli ja kõik neli õppeaastat. Seda sellepärast, et minu enda pea on nende (pea)tükkide abil saanud ühtseks tervikuks. Tervikuks kus mingid kogemused ja arusaamad jäävad hetkel küll teiste varju ent on edasise arengu perspektiivis samuti äärmiselt olulised.

Juba Stanislavski pidas vaat' et kõige suuremaks näitleja professionaalsuse ja kvaliteedi märgiks tööd (ise)endaga. Selle kirjatöö kaudu kavatsengi tagasi vaadata enda ja töö suhtele möödunud eluaastatel. Püüan analüüsida enda töökust ja piltlikult öeldes selle liikumissuunda graafikul. Toon välja olulisemad lavastusprotsessid, milles olen osalenud ning püüan analüüsida enda osatähtsust neis ja nende tähtsust minus. Vaatan tagasi koolis tehtud ülesannetele ning enda elule selles kaunis ja kaduvas kunstis.

TEEKOND KOOLI

Mitte iga algus ei ole kerge. Nii ei olnud kerge ka minu teatrikooli sisse saamine.

1992. aasta 6. juunil peeti Ugala teatris pidu – hooaja lõpupidu. Sel õhtul, lisaks etteastumistele ja muule n-õ tilu-lilule tutvustati Ugala teatri töötajaskonnale ka järgmisest hooajast ametlikult Ugala trupiga liituvaid noori näitlejaid. Nende hulka kuulusid ka minu, veel viimaseid hetki vanematekohustustest vabad, vanemad – Tiina Mälberg ja Üllar Saaremäe. Kui pidu juba täie hooga käimas oli ja Ugala teatrimaja tantsukingade valjust plaginast vastu kajas, otsustasin mina oma noorusest pakatavatele vanematele ühe viguri mängida. Kuigi ma tegelikult tol hetkel veel pidudest eriti ei hoolinud otsustasin ma järsku, et minule selles kaunis kõhukeses olemisest aitab ja hakkasin end vabaduse poole suunama. Sündimist ma eriti ei mäleta, seega jätan selle punkti oma kunstielu analüüsimisel vahele. Tõsiasi on aga see, et minu värskest teatrikooli lõpetanud vanematele, sündis 7. juunil kell 00:56 pisike poisslaps.

Vanemad võtsid mind tihti endaga teatrisse kaasa ja ma sain lavatagusest elust juba varakult ärevusevärina südamesse. Lapsena meeldis mulle teater väga, kellele siis ei meeldiks elada „kõikide võimaluste maal“. Ugala teatri pikad koridorid olid mulle juba neljaseks saades selgemad kui mu oma nime kõla. 1996. aastal sündis mulle pisike õde, Marii Ingriin ja uue aasta hakul kolisime me Rakverre. Endiselt hoidsin ma Viljandit enda südames ja igatsesin sinna tagasi, aga kuna mul olid lühikesed jalad ja ma olin väike ega teadnud, kus pool Viljandi asub, lakkasin ma tasapisi vastupanu osutamast ja leppisin Rakverega. Kodu on ikkagi kodu.

Mida suuremaks ma kasvasin, seda tavalisemaks, igavamaks ja hallimaks teater minu jaoks muutus. Ta oli osa minu argipäevast, rutiinist. Ennekõike minu vanemate omast ja see

mõjutas omakorda mind. Vaatamata sellele, et teatrimaagia mind võlus, olin ma ta peale pahane, et ta mu vanemad minult koguaeg ära röövib. Muidugi käisin ma palju teatris, isegi mängisin mõnes lavastuses kui oli mõnda pisikest poissi vaja, aga tahtmist ja soovi ise näitlejaks saada ma otseselt endale ei tunnistanud. Ka näiteringid, mis Rakveres väga aktiivselt tegutsesid ja isegi riiklikul tasandil palju kiidusõnu ning tähelepanu pälvisid, jätsid mind külmaks. Täpselt nii külmaks, et ma käisin näiteringis vaid ühe korra, oma neljateiskümne Rakveres elatud eluaasta jooksul.

Ma nägin kuidas mu vanemad töötavad ja samas ei näinud ka, sest neid ei olnud väga tihti kodus. Ma nägin kuidas teater toimib, kui palju ta nõuab ja kui vähe ta annab – vähemalt nii paistis mulle esialgu. Ma hakkasin teatrit kartma. Ma palusin salamisi, et mu vanemad ei oleks näitlejad, et mu isa ei oleks Rakvere Teatri peanäitejuht. Ma soovisin, et nad lihtsalt oleksid minuga koos kodus. Aitaksid mul koolitükke teha, räägiksid mulle muinasjutte ja lugusid, julgustaksid mind, õpetaksid mind näiteks süüa tegema, joonistama, rattaga sõitma, rehkendama – nagu need „kõigi teiste“ vanemad. Aga minu vanemad ei olnud nagu „kõik teised,“ oo ei, nemad olid näitlejad. Nemad särasid laval, naersid nende „kõigi teiste“ ees ja nutsid „kõigi teiste“ pisaraid. Mina aga nutsin oma pisaraid, „päris pisaraid, mitte mängupisaraid“ nagu on öelnud Paul Rummo oma luuletuses „Mäng“.

Kui ma oma nooruspõlve, Rakvere tänavatel ratta ja rulaga ringi kimades, mööda olin saatnud ja lähenema hakkas keskkooli lõpp, ei teadnud ma mida endaga peale hakata. Teatrikool oli alati olnud variant, kuid mitte kunagi eesmärk. Ma ei teadnud mida teha. Vahel ikka kuulsin julgustavaid lauseid siit ja sealt, mis suunasid ühele või teisele rajale, aga ikka ja jälle takerdusin ma enda, nüüdseks juba väga pikaks kasvanud, jalgade otsa. Näiteks kunagi soovisin ma asuda Georg Otsa nimelisse Tallinna Muusikakooli basskitarri õppima, olin selleks kõik vajalikud toimetused ära teinud, aga kui kuulsin päev enne sisseastumist, et esitada tuleb ka essee, lõin põnnama. Kinnitasin endale, et ei tahagi muusikuks saada ja keeldusin katsetele minemast. Tagantjärele analüüsid arvan ma, et kahtlesin juba eos selle valiku õigsuses ja vajasin lihtsalt midagi, mis minu eest otsuse teeks – mingit kohustust või emotsiooni, millele oleks lihtne alla vanduda. Muusikut minust ei saanudki. Aga ka näitlejat esialgu mitte.

Keskooli lõputunnistus käes astusin 2011. aasta juulis Rakverest Viljandi bussi peale ja sõitsin kultuuriakadeemiasse katsetele. Olin üsna hästi ettevalmistunud: teadsin peast paljusid laule, luuletusi, mõnda monoloogigi. Vanematele mainisin oma minekut vaid põgusalt, et eks me näe. Olin enda meelest kriteeriumitele vastav, aga tutkit. Langesin teisel päeval konkurentsist. Olin täielikus segaduses ega saanud aru, mida komisjon siis otsib kui nad mind ei otsi. Mitte, et ma end suurepärase potentsiaaliga näitlejaks oleksin pidanud pigem vastupidi, aga ma arvasin, et kooli sisse ma ikka saan. Ma ei uskunud, et üldse on mõni teine variant. Muidugi olin ma katsetel kohutavalt närvis, aga lootsin, et enesekindlus päästab mu. Ei päästnud, vedas alt. Ja mina tundsin tol hetkel, et vedasin ennast alt ja oma vanemaid, et üldse katsetele sõitsin. Lahkusin Viljandist veel samal õhtul, et järgmisel hommikul Tartus, filosoofia ja semiootika instituudis, uue komisjoni ette astuda. Sealgi ei saanud mind edu, olin noor tuulepea kes ei lugenud korralikult tööjuhendeid. Läksin vestlusele ilma kohustusliku lugemist läbi töötamata. Mul oli küll komisjoniga väga meeldiv, umbes poole tunnini veninud kollokvium, aga minu teadmised semiootika vallas ei avanud mulle veel ust Tartu Ülikooli. Pea norgus ja saba jalgevahel sõitsin tagasi kodulinna, peas mõlkumas Kalju Komissarovi väljaöeldud sõnad: „Käi kaitseväes ära, loe ja mine lavakasse.“

Nii ma tegingi. Läksin kaitsevärke, lugesin palju väga erinevat kirjandust ja võtsin endale varakult sihi pääseda Toompeale, Lavakunstikooli. Lavaka kevadiste eelkatsete ajal olin ma veel ajateenistuses tegev ja taotlesin erakorralist linnaluba – see tähendas puudumist väga olulisest taktikalaagrist, kus iga mees oli kullahinnaga, aga kuna ma olin olnud eeskujulik sõdur ja auga oma kaprali auastme juba varakult välja teeninud, olid mu kaasvõitlejad minu vastu väga lahked. Oma Rühmaülemale lubasin, et teen kasvõi elu lõpuni kättekõverdusi kui ma edasi ei pääse. Ma mäletan kuidas ma öösel, ahjuvalves istudes, pealambi või välgumihkli valgel luuletusi lugesin, kuidas ma kaevikut kaevates vahel liiga valjult laulmise eest mõne ebaviisaka pilgu või suusõnalise noomituse sain, aga see mind ei huvitanud, sest mul oli eesmärk!

Ajateenistusest võiks omaette raamatu kirjutada, ja seal veedetud aega analüüsida, aga antud formaadi raames on tore, et see õigeks ajaks läbi sai. Ma sain hakata ainult endale ja teatrile keskendumas. Kuna ma olin juba korra ise teatrikooli katsetel käinud ja natukene

näinud mida minult oodatakse, töötasin ma veel suurema isu ja tahtmisega. Seekord ma oma vanemaid enam välja ei jätnud. Küsisin neilt nõu, palusin monolooge soovitada, palusin enda esitusi hinnata, aga mitte liiga karmilt, et ma ära ei ehmataks. Kui koitis päev ja kõlas kell olin lavakaks valmis.

Energeetiline tase, mida endas olin kasvatanud ning mille abil olin enesekindluse ja valmisoleku maksimaalsele tasemele viinud hakkas esimese hetkega langema. Mina, kes ma olin teinud enda arvates väga palju tööd, hakkasin tundma, et ma ei vääri seda autasu, mis lõpus võiks oodata – ma ei tahagi seda. Aina rohkem tundsin ma, et ei sobi kokku nende inimestega, keda nimekirja järjest vähem ja vähem alles jäi. Ma tundsin kuidas mu mõtted on hajevil ja ei ole koondunud, kuidas mu keskendumisvõime on madal ja üleüldse – „ma ei taha, ma ei taha, ma ei taha!“ See kõik tundus minu jaoks liiga akadeemiline, liiga steriilne. „Kõik seisavad vaid enda eest, ei mingit hoolivust ega teistega arvestamist,“ mõtlesin ma, mis on tegelikult ka loogiline, kui 15 koha peale kandideerib pea 400 noort. Kusjuures kõik on väga andekad ja lõpus oleme me ju kõik vennad ja õed. Ma helistasin teise päeva (esimese vooru) lõppedes oma emale ja ütlesin, et ma olen otsustanud ja homme enam end lolliks tegema ei lähe. Ema suutis mu ümber veenda ja ma läksin, aga aina rohkem tundus mulle, et need inimesed seal komisjoni laua taga ei ole minust huvitatud. Teater, mis on teadupärast kollektiivne kunst, vajab vastastikust austust, aga mina tundsin, et need inimesed mind küll õpetada ei taha. Võib-olla oli see taas ühe noormehe rumal ja egoistlik mõttevälgatus, aga tol hetkel ma leidsin, et sisseastumiskomisjon ei valigi mitte niivõrd välja inimesi, kellele võiks teatrist või kellest võiks teatrile kasu olla vaid kellest, läbi teatri, neile endile kasu on. Keda õpetades nad ise arenevad ja kasvavad. Juhendaja ju valib endale kursuse, ta peab ise tahtma neid inimesi õpetada ja neilt õppida. Kuna ma olin katsetel juba teist korda, siis ma vaikselt aimasin mida ja keda üldse otsitakse, aga ma otsustasin, et ei hakka ennast kellegagi võrdlema ega püüa kellestki parem olla, eriti veel kui see tähendaks kellegi teise enda jalge alla tallumist, mida ma samuti sääraustes situatsioonides olen palju kohanud – enda positsiooni kehtestamine teistele indiviididele liiga tehes on alatu, olgu siis tegu teatrikooli katsete või millegi muuga. Võtsin vastu otsuse, et olen minaise ja kui see lugupeetutele komisjonis ei sobi, siis on asi väga lihtne – mina lahkun ja me kõik saame rahulikult oma kulgemist siin aegruumis valutult jätkata.

Nii läkski. Sammusin sirgel seljal Toompealt alla, pea mõtteid täis ja pilk ikka veel natukene ootavalt kaugusse suunatud. Sain küll lüüa, aga ei tundnud kaotust, sest ma ei kaotanud midagi. Pigem vastupidi. Olin olnud anonüümne elektron, mis veidike veidras ja ärevusest paksus ruumis neutraliseerus, ruumist väljudes, aga sai oma plussmargikese tagasi. Alles siis kui isa helistas ja küsis kuidas läks, muutusin ma murelikuks. Tundsin taas, et olen olnud kehvem mina kui vajalik, kehvem mina kui võimalik – tagantjärele väga rumal mõte, sest vähemalt olin ma olnud aus, olnud minaise, mitte pannud endale peale mõnda maski.

Pärast teistkordset ebaõnnestumist otsustasin ma teatri korraks kõrvale jätta ja sellega otseselt enam mitte tegeleda. Ma suundusin Tallinnasse elama ja asusin tööle ühte imekaunisse restorani Rataskaevu tänaval. Püüdsin ennast inimesena mõtestada ja enda positsiooni määratleda – leidsin, et aastake kelneriametit pidada tuleb igal juhul kasuks ja eks me siis näe, millised tuuled järgmisel kevadel puhuvad. 2012. aasta sügistalv oli minu senise elu üks tipp hetki. Ma olin õnnest pakatav noor mees, kes töötas väga tasuva töökoha peal (NB! Eestis). Tänu restorani mitmekesisele klientuurile kohtusin ma meeletult erinevate ja inspireerivate inimestega. Üks vanahärra Thomas Saksamaalt näiteks rääkis, et talle meeldib igal kevadel üksi kuhugi reisida ja lugeda Günter Grassi „Plekktrummi“. Võtsin nimetatud raamatu kohe järgmisel päeval kätte ja armusin samuti, uuesti, kirjandusse. Armusin ka inimestesse, tundsin, et kõigi nende elud voolavad tegelikult ka minus, kui ma seda ainult märgata oskan. Mõistsin, et kui ma naeratan, siis mulle naeratakse vastu. Ja need naeratused olid meeliülendavad. Ma nautisin täiel rinnal oma tööd ja see andis sära nii silmadesse kui südamesse.

Suve hakul, aga tundsin, et olen rõõmujoovastusest üleajamas ja pean seda kuidagi rakendama. Naeratavalt suult on „jah“ palju hõlpsamini üle huulte libisemas kui „ei“ ja nii otsustasin veelkord proovida, teatrit – äkki läheb õnneks. Seadsin oma luuleraudvara ja proosakahurid valmis, võtsin Paul E. Rummo „Mängu“ lipuna kätte ja astusin sinisesse, rööbastel vankumatult liikuvasse, raudratsusse. Peaaegu hetkega olin Viljandis ja seisin taas tuttavas, kollases fuajees – aeg lendab kui muretsemiseks ei ole põhjust. Õhk oli väga lendlev, salapärane, aga meeldiv. Inimesed olid õnnelikud ja naeratasid. Muidugi närvis ka, aga neil kõigil paistis rõõm olevat, et neid üksi ei ole jäetud, et neil on võimalus kellegagi

rääkida. Mul oli Tallinnas kindel seljatugi, kuhu sain alati tagasi pöörduda, see aga kannustas hoopis edasi püüdlema. „Nüüd siis on aeg,“ mõtlesin ma endamisi päikesepaistelise juulipäeva hakul ja tundsin kuidas rahu minu hinge matab. Praktiliselt esimesest hetkest tundsin ma end kui kodus. Komisjoni ja hallipäise teatrijumala Kalju Komissarovi ees oli endiselt väga kõrge ja ma kujutan, ette et ükski mu esitus ega etüüd geniaalsusele ei pretendeerinud, aga vastu ta mu miskipärast võttis. Naljagal kombel moodustus meil juba katsete esimesel päeval väga lahe kamp, kellega me koos palju aega veetsime, ülesandeid arutasime ja elu üle mõtisklesime. Vähemal või suuremal määral kuulusid sinna Ringo Ramul, Tanel Ting, Mihkel Vendel, Jaune Kimmel, Getter Meresmaa, Grete Jürgenson, Karl Sakrits, Tanel Sakrits ja Ingrid Noodla. Kaks viimast on loetelust ainsad, kes meie kursusele ei mahtunud ja ma pean endale kinnitama, et olin väga õnnetu kui need kaks uksetaha jäeti, aga vähemalt läheb neil tänasel päeval suurepäraselt ja nad on õnnelikud. Lisaks klappisin ma uksetaga suurepäraselt Märten Matsu ja Martin Tikuga, kes nagu hiljem selgus osutusid samuti minu tulevasteks kursusekaaslasteks.

Kahju oli lahkuda majakesest, mis asus aadressil Rataskaevu 16. Sealne kollektiiv oli saanud mulle ääretult armsaks, nad olid äratanud minus kire elu ja inimeste vastu. Nüüd aga pidin ma neist lahkuma ja jätkama oma teed uute inimestega. Me pidime hakkama üksteist hoidma, kaitsma ja armastama, alati lõpuni toetama ja mitte maha jätma. Meist sai Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia, etenduskunstide osakonna, teatrikunsti eriala 11. lend.

ESIMENE AASTA

Elu, mille mina ja minu kakskümmend kursusekaaslast olime enesele valinud töötas tulla põnev ja arendav, aga seda, et see nii võimsa kiiruse ja hooga peale hakkab, ei osanud vist keegi meist ette näha. Vaatamata sellele, et ma olin end pikalt teatrikooliks ettevalmistanud ja püüdnud end just kõige edasiviivamale lainele häälestada oli algus ikka pisut kõhedust tekitav, jube ja segadusse ajav.

Meie erialaõppejõud Kalju Komissarov, kes oli olnud ka minu vanemate õpetaja kakskümmend viis aastat varem, ei hellitanud meid kohe kuidagi. Tema jaoks paistis pigem oluline olevat, et noored kohe n-ö pärismaailmast aru saaksid ja ei elaks oma teatrikooli sissesaamise pilves liiga pikalt – „lasteaed on läbi“ nagu ta ütles. Juba esimestel tundidel pidas Kalju meile väikeseid jutluseid teemadel teater ja elu ja eluteater. Ta uuris meie lugemuse, silmaringi ja maailmavaate kohta ning pani meid esialgu üsna rumaladena tundma. Lisaks rääkis lustakaid ja õpetlike lugusid möödunud aegadest ja püüdis meile selgeks teha, et teatrikool on privileeg ning nüüd, kus me selle kauni ja kummalise maailma väravatest sisse oleme marssinud, peame me veel rohkem valvel olema. Kalju ei olnud kunagi järsk, isegi mitte ebaõiglane, ta oli aus ja õpetas ka mind sellest omadusest lugu pidama. Kajana jäid minu pähe kumisema Kalju sõnad: „Mitte keegi ei oota teid, Teil tuleb ise ennast vajalikuks teha“!

Ma haarasin nendest sõnadest kinni ja ootasin väga, et saaksin tööle hakata. Kuna uut infot oli esialgu meeletult palju, siis ei saanud ma päris kõigele kohe küüsi taha. Erialatunnid olid aga alati täis õndsat ärevust, teotahet ja muidugi aukartust Kalju Komissarovi suguse teatrijumala ees. Esimese semestri alapealkiri, nagu Ta seda nimetas, oli „mina antud olukorras.“ Esialgu taipasin ma sellest vähe ja ei saanud aru kuidas on võimalik, et ma ei ole laval mina ise – ometi olen ju mina see, kes laval on... Aga hiljem hakkasin mõistma, et

asi ei seisne mitte retoorikas vaid meie lavalises enesetundes – „*laval tuleb end tunda sama vabana kui elus, siis on laval võimalik sarnane, vaba, elu*“ (Saaremäe, 2013). Õiget lavalist enesetunnet püüdsime me Kalju eestvedamisel saavutada esialgu etüüde tehes. Etüüdide eesmärk on panna näitleja laval tegutsema, elama. Kalju ikka toonitas, et „näitlejana me kõneleme tegutsemise keeles.“ Seda me siis esimese poole aasta jooksul teha püüdsimegi. Sõnad olid jäetud hääletreeningu, lavakõne ja sellega seotud ülesannete jaoks, aga etüüdides tegutseti vaikides.

Kuna ma ei olnud etüüdidele ideede genereerimisega varem nii suurel määral kokku puutunud, siis ei teadnud ma päriselt kuidas seda teha. Ma lähenesin etüüdidele erinevalt: mõnel juhul kirjutasin lahti kogu süžee, koostasın oma tegevustest loetelu, joonistasın üles lavaplaani ja lähtusin väga tugevast skeemist; teisel juhul võtsin endaga lavale kaasa ainult esimese impulsi, mis ülesannet kuuldes sain, improviseerisin ja püüdsin oma kujutluspildi abil kõik olematu laval olevaks muuta. Nende kahe äärmuse vahele mahtus veel palju, aga nagu ma varsti aru sain rabistasın ja rapsisin, kiirustasin ja ludistasın ma igal juhul liiga palju. Ma ei pööranud tähelepanu detailidele, ei olnud laval kohal, ei olnud n-ö siin ja praegu vaid tihti jälgisin skeemi või püüdsin oma (enda arvates) geniaalseid ideid puhtal kujul edasi kanda, tajumata kuidas see kõik kõrvalt välja võib paista. Kõrvalpilk oma töödele on näitleja ameti puhul minu arvates äärmiselt oluline – õnneks sain ma sellest tasapisi aru. See aitab tajuda tervikut ja igatühe rolli selles. Etüüdide tegemist ma esialgu pigem pelgasın. Ma kartsın oma ideid, halba tagasisidet ja veel enam kartsın oma ebatäpset sooritust – kuid viimane neist, mis ka esimesed kaks ümber pöörata võib, on pideva treeninguga arendatav. Ja teha, proovida, meeldis mulle väga – suur sära oli silmades isegi siis, kui midagi välja ei tulnud.

Esimese semestriga sai selgeks, et näitleja peab olema distsiplineeritud! Erialatunnid Kaljuga algasid igal hommikul kell 8, see tähendas juba kella kuuest, poole seitsmest, ärkamist, et end nii füüsiliselt kui vaimselt käivitada. Uneaega oli vähe, sest käimas oli vilgas töö iseendaga, aga ma piitsutasın ennast rõõmuga. Kogu selle kurnava kooliprogrammi ja kunstis elamisega tuli harjuda. „*Selles kaduvas kunstis toimetulemiseks tuleb end treenida ja püüda pidevalt vormis hoida*“ (Saaremäe, 2013). „*Treening õpetab inimest võtma hoiakut – nii ebatavalises lavakäitumises kui ka suhtumises elukutsesse ja*

oma grupikaaslastesse, samuti sotsiaalsesse konteksti, kus ta asub; sellesse, mida aksepteeritakse ja sellesse, mida eitatakse“ (Barba, 1999).

Esimene õppeaasta õpetas mind lugu pidama endast kui instrumendist; mõistma keha, hääle ja vaimu koostöö olulisust; ning suurendas tahet oma amplituud ja maailmapilti laiendada. Teatrikool, eesotsas Kalju Komissarovi ja minu kursusekaaslastega, süstis minusse meeletut entusiasmi – minus tekkisid janu ja nälg teadmiste ning oskuste vastu. Ma mõistsin, et vaatamata sellele, et meid õpetatakse, peame me ISE õppima. *„Mitte keegi teine ei saa minu eest õppida ega aru saada, ma pean ise mõistmiseni jõudma“ (Saaremäe, 2013).*

Praktikas aga ei paistnud kõik alati nii roosiline. Vaatamata sellele, et teadmiseid tuli uksest ja aknast ei olnud teooriat väga lihtne praktikasse asetada. Esimene lavastus, milles ma kaasa lõin, oli kursavend Karl Sakritsa poolt dramatiseeritud ja lavastatud „Flöödiunelm“. Punkt, millest minu karakter alustas, pidi olema energeetiliselt üsna madal, ta pidi olema väsinud, aga ikka ja jälle paistis Kaljule, et ma alustan liiga kõrgelt. Proovisin hingamist aeglustada ja väsinum välja näha, aga tulutult. Lõpuks saatis Kalju minu ja mu partneri, Tanel Tingi, kooli peale jooksma ja kui me hingeldades ja kõrge pulsiga tagasi saabusime käskis ta kohe alustada ja püüda teksti anda. Siis sain ma ühe oma esimese suurima õppetunni – sisemine ja välimine energia ei pea alati samad olema. Ka välise passiivsuse jaoks on oluline sisemine aktiivsus. *„Näitlemine pole palju enam kui energia suunamine, aga suunamine peab olema aktiivne ja konkreetne“ (Saaremäe, 2013).* Täpsus on näitleja ametis olulisel kohal, seda ütles Kalju küll lavakõnesid juhendades, aga „me räägime kuulaja silmale“. See tähendab, et vaid siis kui näitleja ise väga täpselt teab, mida ta laval teeb ja endale vastava kujutluspildi loob, on võimalik, et ka publik sellest aru saab.

Esimesel aastal sain ma palju aimu teatri mitmekülgsusest ja erinevatest võimalustest, mis mulle kui näitlejale osaks on langenud. Me puutusime lavakõnes kokku muinasjuttudega ja püüdsime neid pajatada kui lõbusaid, lustakaid ja huvitavaid lugusid, et saavutada lavaline vabadus ja julgus kõneleda. Hiljem aga proovisime kätt (või õigem oleks öelda – suud) katkenditega Valdur Mikita „Lingvistilisest Metsast“ ja Mats Traadi „Harala elulugudest“. Viimasest valisin mina just vastukaaluks oma muinasjutule ühe tõsisema ja kurvema loo,

püüdes nõnda ka teistes toonides tekstile lähenemisest maiku suhu saada. Lavakõne Kaljuga arendas mind meeletult ma tõepoolest tahtsin väga, et ta minu lugudest nakatuks ja ma püüdsin neid talle alati maksimaalse veendumusega esitada. Ma tundsin alati enne Kalju ette minekut teatavat ärevust, mitte, et ma teda peljanud oleksin, vaid ma tahtsin talle alati täiuslikku sooritust näidata – ma tundsin, et vastasel juhul eksin nii enda kui tema vastu.

Tänu Shakespeare „Hamleti“ analüüsimisele Kaljuga hakkasin ma nägema allteksti: „nagu inimesed elus, nii ka tegelased näidendis ei taha alati oma tundeid või mõtteid otse väljendada ja teevad seda tihti hoopis tegutsemise kaudu“ (Saaremäe, 2013). Näitlejal on aga suurepärane võimalus ja ülesanne püüda autori kirjapandud mõtted kokku koguda, nende kaudu roll luua ja siis tegelane ellu äratada. „Hamleti“ analüüsimine lõi meie kursusele ühise kultuurilise tausta ja aitas järgnevatel töodes millegi ühise poole tagasi vaadata. Lisaks suurendas analüüsimine minus kirge raamatute (eeskätt just näidendite) lugemise vastu. Need võimalused, variandid, mis analüüsid ja põhjendusi leides avanesid tekitasid justkui sõltuvust – ma vajasin sarnaseid avardumisi aina enam ja enam.

Ka füüsiline arenguplaan oli meile kooli poolt hästi sisustatud: me tegime tantsukunsti vilistlase Sirli Tammega fitness- ja võhmatreeninguid (nende puudumist teise aasta õppekavas märkasin ma vaat' et kõige enam); Paul Bobkov suunas meid läbi erinevate tihnikute rütmi ja kordinatsiooni radadel samuti avardumise poole; Hellar Bergmann hoolitses meie kehalise algatunnetuse ja akrobaatilise võimekuse eest; Mall Noormets rääkis meile lavalise plastika osatähtsusest ning juhendas meid paaris- ja seltskonnatantsude osas. Ma mäletan kuidas ma Malli tunnis püstitatud ülesannetega alguses väga hädas olin. Ma olin kindel, et siin on minu jaoks midagi ületamatut, midagi millega ma ei saa kunagi hakkama, aga sain. Suure koormuse, pideva treeningu ja pühendumise tulemusel nägin ma juba varsti suuri edusamme. Kõik ülal nimetatud distsipliinid arendasid mind füüsiliselt ja andsid juurde väga palju olulisi näitlejatehnilisi nippe. Ma hakkasin mõistma tempode erinevuse olulisust laval, füüsiliste žestide tähtsust ja laiahaardelist võimekust jne. Ma mitte ainult ei arenenud vaimselt ja füüsiliselt vaid õppisin seda ka näitlejana ära kasutama. See pani naeratama ning avasüli tulevikule vastu jooksmata. Ma tahtsin väga näha, mis teatrimaailmal mulle veel varuks on.

Väga turgutav ja vaheldust loov oli periood, mil me Adeele Sepa ja Marika Palmi valvsate juhendajapilkude all Tammsaare „Kõrboja peremeest“ analüüsisime, sealt katkendeid valisime ja need lossimägedes, publiku silme all, ellu äratasime. Sepp ja Palm imponeerisid mulle oma noorusliku energia ja tehatahtmise poolest. Nad panid mind läbitud kooliaega natuke teise nurga alt vaatama ja läbi selle ma mõistsin, et teatril on perspektiivi. Nad oskasid, vast lõpetanud näitlejatena, noort kolleegi üsna vahetult aidata, vajutades minu juhtimiseks väga õigetele nuppudele. Koostööst nendega sain ma indu veel julgemalt ise katsetada ja tundmatusse sukelduda.

Nii ma võtsingi teisel semestril endale veel ühe, individuaalse, väljakutse. Me lugesime Mati Undi „*Good-Bye, Baby!*“ ja võisime, vabal valikul, endale sealt ühe stseeni või lõigu valida ning sellega siis proove teha ja suurema tahtmise juures seda ka eksamil näidata. Mina valisin stseeni „Che Guevara lahkub Kuubalt“. See oli tore väike töö, mida ma vaikselt nokitsedes endaga teha sain. Võtsin alusmaterjali ja püüdsin ennast ise sellest läbi närida. Selle töö juures oli mulle suureks abiks minu hääletehnika õppejõud Garmen Tabor, kes aitas lisaks tehniliste nippidega mind ka sisus edasi. Ma püüdsin ise jõuda selle stseeni põhiolemuseni ja seda edasi kanda, tema jälle peegeldas mida nägi ja mina sain asja tagurpidi ümber mõelda.

Tööd iseendaga oli palju ja esimene aasta teatrikoolis õpetas midagi uut praktiliselt igal sammul. Mina õppisin, muuhulgas, taaskord tundma oma sünnilinna. Elades järvest linnulennult 150 meetri kaugusel, avanes mulle igal hommikul vapustav vaade. Kõik järvevee eri olekud tekitasid südamesse sooja tunde ja andsid hoogu hommikuste esimeste päikesekiirte paitades mäest üles marssida, et siis rõõmsameelsete inimestega koos teatrit teha – Viljandi idüll. Esimese aasta kevadel tundsin end mõõtmatu ruumi kuningana. Mind ümbritsesid kaunid, andekad ja teotahtelised inimesed, iga hetk võis juhtuda midagi enneolematut ja täiesti ootamatut. Ma mõistsin, et teatris on kõik võimalik ja tsiteerisin endale tihti Hamleti sõnu: „Valmisolek on kõik“!

TEINE AASTA

Esimene õppeaasta otseselt lõppeda ei jõudnudki kui juba teine algas – eks see teater vist olegi elukestev õpe! Nagu ülikoolides ikka nii tuli ka teatrikoolis ühel hetkel n-õ sessiaeg, kus tuli kõik eelmisel semestril omandatu korraks ära pakendada ja välja serveerida, et siis hiljem need riismed taas kokku korjata ja oma teed jätkata. Siinkohal mainin ära, et me töötasime teatrikoolis väga erinevate materjalidega, mis kõik on minu kui näitleja arengus omamoodi tähtsusega, aga ma ei hakka kõiki neid oma kirjatöös välja tooma. Esimene valmisprodukt, millega mina ja kogu ülejäänud 11. lend lavale astusime oli NUKU teatri, täpsemalt Vahur Kelleri, lavastus „Kaptan Granti lapsed“. Ma nimetan seda valmisproduktiks, sest see oli meie jaoks esimene protsess, mis ei lõppenud esietendusega. See oli esimene kord kui me saime kogeda ka rolli arengut pärast esietendust. Teatrikoolis meil seni n-õ konkreetseid fikseerimisi ei olnud, toimus pidev areng ja praktiliselt igal korral muutus ja täpsustus midagi. Muudatused toimusid veel viimase hetkeni, kuni eksamiteni välja ja siis ütlesime me lihtsalt enda loodud karakteritest lahti ja lasime neil unustusse vajuda. „Kaptan Granti lapsed“ aga andis esmakordse vabas õhus mängimise kogemuse ja võimaluse õhtust-õhtusse üht-sama skeemi mängida ning märgata arengut selle sees.

Samal ajal kui me olime kursusega Tallinnas ja tegime „Kaptan Granti lapsi“, hakkasin ma end füüsiliselt veel enam kurnama ja püüdsin end jõusaali- ja teiste treeningute kaudu aina rohkem vormi viia. Minuni jõudsid Grotowski sõnad: „*Näitleja on inimene, kes teeb tööd oma kehaga ja teeb seda avalikult. Ent kui tema suhtumine oma kehasse jääb samasuguseks kui keskmisel inimesel igapäevaelus, kui näitleja keha ei muutu vaimse akti sooritamise kuulekaks instrumendiks, kui seda kasutatakse raha pärast ja vaatajale meeldimiseks, siis muutub näitlemiskunst sarnaseks prostitutsiooniga*“ (Grotowski, 2002).

Tänu nendele sõnadele sain ma aru, et ma pean looma enda kehast võimalikult hea pinnase igale karakterile. Kõik tegelased, keda ma läbi enda ellu äratan, äratan ma ellu ju n-ö enda peal – nad kasutavad hüppamiseks minu jalgu, rääkimiseks minu suud, kuulamiseks minu kõrvu, maitsmiseks minu keelt, tõstmiseks minu käsi jne. Seepärast pean ma, lisaks enda igapäevatoimetustele, saama hakkama ka kõigega mida neil teha palun. Seepärast tundsin vajadust veel võimekama enda järele. Stanislavski on öelnud oma raamatus „Näitleja töö endaga“: *„Inimesed ei oska kasutada oma füüsilist aparati, mille loodus neile on andnud. Vähe sellest – nad ei oska seda isegi korras hoida, ei oska seda arendada. Lõdvad lihased, kühnus selg ja poolik hingamine on meie elus tavaliseks nähtuseks. Kõik see on meie kehalise aparadi oskamatu kasvatamise ja kasutamise tulemus. Mis siis imestada, et meie kehaline aparaat ei suuda looduse poolt määratud tööd rahuldavalt täita. Samal põhjusel on meil sageli tegemist ebaproportsionaalsete kehadega, mille kordaseadmine nõuab pidevaid harjutusi“* (Stanislavski 1955, lk 542) – ma tahtsin osata oma keha kasutada ja püüdsin seda erinevate füüsiliste distsipliinide praktiseerimisega saavutada.

Eneseväljenduse arendamisele andis detailsema suuna Ilmar Raagi lavastatud teleseriaal „Vabad Mehed“. Kui Raag koos tootmisfirmaga BEC meil koolis oma ideest rääkimas käis, pakkus see mulle kohe huvi. Ma tahtsin võtta ka seda protsessi kui osa oma koolitööst ja peitusingi selle vabanduse taha. Tundsin, et kui ma teen kooliasja, siis on ebaõnnestumine samuti edasiminekuks. Lisaks pakkus töö kaameraga mulle suurt huvi – protsessi käigus mõistsin kui pisikestest vahenditest kaamera ees mängides juba piisab. Ma ei olnud kunagi varem professionaalidega koos teleseriaali või filmi teinud. Lisaks minu kursuse ja vanema kursuse poistele olid kaamera ees veel näiteks Anti Reinthal, Karol Kuntsel ja Janek Vadi, kes kõik omal pisikesel moel minusse mingi jälje jätsid. Ma sain kõrvalt vaadata kuidas tuleks kaamera ees mängida, millele püüda rõhku asetada ja kuidas võimalikult hästi režisööri ja operaatoriga koostööd teha. Ma leidsin taas Panso sõnadele kinnitust ja arenesin läbi töö.

Paralleelselt alustasime kursusega tööd lavastusega „Hiired on hiired“, mis pidi esietenduma 8. detsembri Ugala teatris. Tegu oli, nagu muusikaline kujundaja ja meie lauluõpetaja Peeter Konovalov seda nimetas, mudilaste minimuusikaliga. Kuid ärgem laskem nimest end petta, meil kõigil oli seal väga palju tegemist. Algas vilgas tööperiood:

Peeter Konovalovi juhendamisel tegelesime me laulmisega; Kadri Sirel seadis koreograafiat ja Oleg Titov, lavastajana, püüdis hoomata kõike seda siduvat. Tulemuseks oli lustakas ja vaatamänguline lastemuusikal, kus me saime samaaegselt ühendada kooliõpingud ja teatritöö. Meeletult kasulikud olid ka Ugalast saadud suure lava ja organiseeritud jõulutüki mängimise kogemus.

Teisel õppeaastal oli palju tööd ja tööd mulle meeldis teha. Ma hakkasin end laval järjest paremini tundma ega muretsenud enam nii palju oma nõrkade külgede pärast. Lavakõne tunnid Garmen Taboriga andsid teadmiseid lavalisest häälekasutusest ja süstisid enesekindlust; liikumistunnid hoidsid keha toonuses ja pakkusid vaheldusrikkaid ülesandeid oma kehaliste väljendusvahendite rikastamise jaoks; hääleseadja Leelo Talvik julgustas mind usaldama oma häält ja õpetas mind suhtuma enda hääleaparaati kui instrumenti, mille eest peab hoolt kandma; ning Kalju Komissarov tutvustas meile klassikat ja näitlejaks olemise põhitõdesid– kõigil neil on minu arengus ja sirgumises suur roll.

Kui me Kaljuga Tšehhovi „Kajaka“ lahti lõime avanes ka minu elus uus peatükk. See periood korjas kokku kõik seni omandatud oskused ja nõudis järjepidevat praktikat. Lakkamatu analüüs ja püüd tegelasi mõista viis mingitel hetkedel täieliku umbseisu, siis aga avas uued vaatenurgad ja andis hoogu juurde. Materjal oli väga keeruline, ma küll hammustasin end sellest läbi ja sain vähemalt oma rollidele kindlad põhjendused, kuid tahtmine kunagi veel „Kajakaga“ kokku puutuda jäi mind saatma.

Kui Kalju meile enne teise aasta teist semestrit ütles, et ta on kõikide materjalide suhtes avatud ja ootab, et me ise mõne teksti lauale tooks, mida siis hiljem koos katsetada, hakkasin ma oma mälusoppides ja raamatukogudes õhinaga tuulama. Ma otsisin midagi abstraktset, midagi mis annaks minu jaoks teatrile uue vormi või tähenduse. Läbi selle sattusin lugema suurel hulgal erinevaid näidendeid, millest pea igaüks oleks süvenemist väärt, aga konkreetse pakkumiseni ma ei jõudnud. Mõnda materjali olen ma seni endaga kaasas kandnud ja otsinud õiget hetke, mil see lauale panna, aga küll aeg toidab arukaid.

Teine aasta möödus kähku, väga palju oli tehtud. Lisaks ülal väljatoodud kokkupuutumistele vormistasime me Kalju abiga vaatamiskõlblikuks ka katkendid Gorki „Põhjast“ ja Tammsaare „Juuditist“. Ringo Ramul lavastas väga omapärases ja veidike groteskses võtmes Ionesco näidendi „Tulevik on munades“, milles minul oli oluline roll kanda. Karl Sakrits tõi lavalaudadele Enn Vetemaa „Illuminatsioonid keravälgule ja 9 näitlejale (pauguga lõpus)“ ja Dajana Zakorskaja kutsus publiku saali vaatama oma tõlgendust Mrošeki „Leskedest“. Kõik need materjalid olid väga eripalgelised ja noore näitlejahakatisena vajasin ma vaheldust, et oma jalgealust tunnetama hakata. Töö kasvatas tahte jõudu, enesekindlust ja julgust ning suunas avastama, et teatrimaailmast veel rohkem aru saada.

Tänu Tartu Ülikooli poolt kohustuslikuks tehtud üldainetele sain ma osaleda Valle-Sten Maiste filosoofialoengutes, mis tõid minuni küsimused ka minu igapäevase reaalsuskäsitluse kohta. Tänu nende teemade üle mõtisklemisele ja tahtmisele osata alati ja täpselt vastata Kalju küsimustele „mida ma tegelikult tahan; kes ma olen ja kust ma tulen; miks ma siin olen?!“ avardusid nii silmaring kui amplituud ja ma kasvasin inimesena.

Teise aasta kevad-suvel kohtusime me kursusega Jaanus Rohumaaga, kellel oli plaan hakata Rakvere Teatris lavastama Arto Paasilinna „Maailma parimat küla“. Rohumaa sarm ja intelligents panid mu temasse kui pedagoogi armuma. Ta kõneles alati piisava rahu ja enesekindlusega. Tema eneseväljendus, eetika ja professionaalsus olid muljetavaldavad. Rohumaaga kohtudes mõistsin ma kui oluline on näitlejaks olemise juures olla rahulik ja tasakaalukas inimene. Ma mõistsin, et näitlejana tuleb mul tihti end samastada negatiivsete või amoraalselt käituvate tegelastega, inimestega, kelle maailmavaated minu omaga sugugi ei sarnane, aga ka seda on võimalik tuisistusi tekitamata teha. Ma mõistsin kui oluline on, mitte võtta tööprotsessi isiklikult. Muidugi kõik õpitu tuleb endasse talletada, aga endale (kui inimesele, hingele, vaimule või nimetagem seda kuidas tahes) ei tohi seejuures liiga teha. Näitleja peaks minu arvates muidugi endast alati maksimumi andma, sest vastasel juhul ei ole ta lavastaja suhtes aus, aga ta peab teadma ka enda võimeid.

Teadlikkus üleüldse on minu arvates teatris märkimisväärse tähtsusega. Näitleja peab endale teadvustama oma võimekust ja arvestama (ning tööd tegema) oma puudustega.

Näitleja peab teadma mis asja ta lavale ajama läheb, vastasel juhul ei ole ta publiku vastu aus. Ma olen veendunud, et näitleja peab töötama organiseeritult, teadlikult ja alati säilitama objektiivse kõrvalpilgu oma tööde suhtes! Kalju rõhutas meile tihti, et näitleja peab ennast ise lavastada oskama. Minu jaoks tähendab see seda, et näitleja peab suutma igas töös, ise, oma n-õ suhkrutüki üles leida. Ta peab tahtma tööd teha ja ta peab suutma lavastajat aidata. Ka lavastaja on inimene ega pruugi alati kõiki vastuseid teada. Koostegemises peitub võlu – teater ju ongi kollektiivne kunst!

Minu kursus, 11. lend, on imeline. Need inimesed on alates kooli sissesaamisest hoidnud, isegi kasvatanud minus kirge elu vastu. Olles päevad läbi pead-jalad koos on tõepoolest võimalik inimestest aru saada hakata. Eriti veel kui jagamisel on üks eesmärk ja armastus. Ma võin käsi südamele öelda, et olen neilt kõigilt midagi õppinud. Mulle meeldib mõte, et teater on fiktiivne reaalsus päris inimestega ja just inimesed muudavad elu tõeliseks. Muidugi võivad seda teha ka loomad, linnud ja teised kaunid olevused, aga meile, inimestele, on antud võimalus üksteisega mängida, *spielida*, mängiskleda. Kõigest sellest on minu kallid kursusekaaslased mind õpetanud lugu pidama. „*Teateris nagu eluski tuleb elada täie kirega!*“ (Saaremäe, 2014).

KOLMAS AASTA

Ootamatult oli kätte jõudnud kolmas õppeaasta. Kõik möödunud tööperioodid olid minus tekitanud rõõmust pakatava päikese tunde ja ma olin viimaks aru saamas mida teatril minule ja mul teatril pakkuda on. Kolmandal kursusel ei olnud meil enam erialatunde ja me ei kohtunud enam oma armastatud kursusejuhendaja Kalju Komissaroviga nii tihti kui ma oleksin tahtnud, aga töö endaga jätkus.

Ma hakkasin veel aktiivsemalt ise enda kallal nokitsema, püüdsin oma hääleaparaati vormis hoida ja kehale-vaimule toitu otsida. Enne kolmanda kursuse algust kutsus BFM'i lõpetanud režisöör Jürgen Volmer mind oma Tuglase novelli „Suveöö armastus“ ainetel vändatavasse lühifilmi. Volmer tahtis, et mina ja mu partner, Kirsti Villard, kasutaksime mängimiseks pigem väikeseid kui teatraalseid ja suuri vahendeid – ta tahtis seeläbi näidata rohkem tegelaste sisemaailma, kui väliseid emotsioone. Töö oli huvitav ja võtteperiood tihe. Kuna tegevus toimub suveööl, siis vajasime me filmimiseks kergelt karget ja rohkestest niisket hommikust aega. Ärkasime kolmel päeval enne kukke ja koitu, seadsime tehnika valmis ja liikusime võtteplatsile. Kuna alusnovell on lühike, aga režisöör tahtis sellest 30-40 minutise filmi valmis vorpida, siis oli tulemuseks eestlasele omase vaikuse ja kaunite maastikukaadritega täidetud filmike.

Kolmanda kursuse sügisel käis Taago Tubin meile rääkimas raadioteatrist. Tutvusime ajalooliste helifailidega ja auhinnatud töödega nii eesti- kui välismaa autorite poolt. Kursuse lõppeesmärk oli salvestada helisalvestis Indrek Koffi teose „Eestluse elujõust“ põhjal. Saime aimu raadioteatri võimalustest ja näitleja tööst mikrofoni ning helirežisööriga. Varem ei olnud ma säärasel määral mõistnud häälega töötamise detailsust. Salvestustel tulid välja kõik laisad häälikud, mis end minu kõneaparaadis peitsid ja see

suunas veel täpsemalt artikuleerides end väljendama. Taaskord üks meeletult silmi (või oleks õigem öelda kõrvu) avav kogemus, mille tulemus jättis südamesse huvi raadioteatri vastu.

Taavi Tõnissoni lavastatud „Vaata, Madlike, lund sajab!“ NUKU Teatris, andis mulle duublis töötamise ja mängimise kogemuse. Ma olin kursavend Mihkel Vendeliga määratud samade rollide peale – meie ülesandeks oli kehastada poemüüjat ja hiljem lehma, kellega loo peakangelane Liisbet laudas kohtub. Me olime kahe aasta jooksul varemgi nukkudega kokku puutunud, aga nii suure nukuga nagu see lehm, kohtusin ma esimest korda. Duublis mängimine tundus esialgu pisut hirmuäratav, sest kellegagi koos rolli luua tundus natuke piirav, aga tööprotsess osutus oodatust lõbusamaks. Me toimisime Mihkliga koos suurepärase tandemina ja leidsime mõlemad üksteise mängule huvitavaid nüansse juurde. Taavi Tõnisson lavastajana oli mulle suureks eeskujuks. Ta tegi oma tööd meeletu pühendumise ja professionaalsusega ning haaras kaasa kõik kes lavastuse väljatoomisega seotud olid. Meie kooli vilistlasena mõistis ta meie muresid ja hirme täielikult ja pakkus nende leevendamiseks omapoolset tuge. Selle kõige juures näitas Taavi mulle ka milline on hea inimene. Tema töösse-, ellu- ja eriti just kolleegidesse suhtumine oli imetlusväärne. Pea iga kord säras ta suurest õnnest ja tehatahtmistest. Ma nägin kõrvalt kui suure õhinaga ta töötas ja see tekitas minus himu veel paremaks saada ning näitlejana talle kui lavastajale vääriline partner olla.

Juba teatrikooli algul anti meile märku, et kolmandal kursusel tuleb teha monolavastus. Siis kui meie esimesel kursusel olime, oli meie vanem kursus kolmandal ja me saime väga lähedalt nende monotükkide sündi näha. See ülesanne pakkus mulle esimesest hetkest huvi ja ma sirvisin tihti raamatuid just selle pilguga, et ehk on kuskil midagi mida kasutada. Ometi otsustasin ma lõpuks uue-dramaturgia kasuks. Täiesti uue. Ma kutsusin endale appi sõbra Priit Põldma, kes õppis lavakunstikoolis dramaturgiks, juhendajaks palusin Vallo Kirsi ja enne kui ma arugi sain olid kolm endist Rakvere poissi ajamas ühte asja. Selle n-ö asja tööpealkiri oli „Kassett“. Ma olin pikalt vaagitud mida teha ja kuidas teha, aga kui ma Priidule oma esimesest ideest rääkisin, haaras ta kohe sellest kinni. Ta ütles, et temagi tahaks midagi nii isiklikku teha. Nii saigi minu mõte hoo sisse ja ma salvestasin 22. jaanuaril 2016. aastal oma tulevasele pojale kasseti. See periood oli minu jaoks pöördelise

tähtsusega, sest juba siis, kui me Priiduga esimestel kordadel kohtusime tundsin ma end piisavalt vabalt, et talle endast ausalt ja häbi tundmata kõik ära rääkida. See periood oli minule veel värskendavam, kui see kirjatöö seni olnud on. Ma sain end lahti mõtestada, analüüsida ja püüda endas selgusele jõuda. Kuna ma tahtsin seda kassetti päriselt salvestada ainult korra, siis vajasin ma, et mu mõtted ei oleks lünklikud. Priit ja Vallo olid mulle selle töö juures väga suureks toeks ja nende abiga said minu mõttekillud ühtseks tervikuks seotud. Vähe sellest, siis seadsime me koos selle ka lavale, kutsusime appi Vootele Ruusmaa, kes keskendus helile ja nelja mehe koostöös sündiski jäädvustus, mille ma kunagi oma pojale kinkida loodan.

See oli kord, mil ma tundsin end laval kui kodus. Ma teadsin täpselt mida ma ajan, miks ma suu lahti teen ja miks ma just need sõnad enda tunnete paisutamiseks olen valinud. Erakordne kogemus, mida ma soovitan igale näitlejahakatisele – analüüsige ennast, siis on teistest veel lihtsam aru saada. „Kassett“ vajab mingil hetkel n-ö vana mina maha jätmist ja temale kui karakterile keskendumist, ma ei pidanud nii palju väliseid väljenduvahendeid otsima, sest laval kehastasin ma ennast ja võisin olla vaba, aga välja öeldud veendumused pidid siiraks jääma.

Kolmanda aasta keskpaigaks olin ma veendunud, et mitte miski, peale minu enda, ei suuda minu arengut takistada. Ma tahtsin end alatasa peaes tundmatusse visata ja proovida midagi uut. Üheks sarnaseks koostööks sai Sylvia Kösteri tantsulavastus „Look at all The Silverware“. Ma olin tantsuga veidikene kokku puutunud ja lõõnud esimesel aastal Keity Pooki tantsulavastuse „+hophilia“, aga ei tundun ennast selles vallas veel kõige kindlamalt. Eks sellest vist oli tingitud ka minu himu kehalise eneseväljenduse laiendamise osas. Tantsulavastuste puhul ei pidanud ma niivõrd oluliseks resultaati kui protsessi ennast. Ma soovisin tutvuda võimalustega, mida noored koreograafid pakuvad ja mõista, millisesse lahtrisse nad tantsu tänapäevases kultuuriruumis asetavad.

Ma olin füüsiliselt ja vaimselt enda meelest väga heas vormis. Lugesin kevade saabudes kaunite sõnaseadjate luuletusi, naeratasin ja tundsin kuidas armastus mu soontes voolab. Looming vohas minus ja ma tundsin veel suuremat vajadust kui varem hakata endale asju üles kirjutama. Hiljem muutusid lood ja ütelused konkreetsemaks ja rütmistatumaks ning ma hakkasin vorpima luuletusi. Luuletusi, mida ma enam ei häbenenud vaid pigem

tundsin, et pean teistega jagama, sest mind olid need mõtted aidanud. Siinkohal, oleks paslik ka üks neist välja tuua:

Sa pole sunnitud siin olema
elama, minema ja tagasi tulema

Sa pole pandud seda taluma
vihkama, armastama, andeks paluma

Sa pole kogemustel kosjas
kuid ole kindel oma asjas

Sa pole loodud kõige jaoks
kuid ise loo, et sa ei kaoks

Ma kirjutasin palju. Igal hetkel kui jõudsin mõne uue mõtte või ideeni, haarasin märkmiku ja panin selle kirja. Tasapisi vormus mul palju luuletusi ja mõnda neist jagasin ma ka oma sõprade ja kursusekaaslastega, aga ma ei kirjutanud neid teistele näitamiseks vaid enda mõtete koondamiseks. Ma mäletan kuidas ma Estonia Teatri ees trepil istudes ühte kajakat märkasin. Tallinnas on neid urbanlinde küll talumatult palju, kuid pärast Kaljuga Tšehhovi samanimelise teose analüüsimist pakkusid nad mulle palju enam naudingut. Ta tiirutas pikka aega minu pea kohal ja seejärel saatis mu hinge mingisuguse rahu. Ma mõistsin, et kõik on hästi, olen õigel teel ja pean ainult endasse uskuma ning siis on kõik võimalik. „Üks kajakas otsib eksinult kodu/ märkab mööduvate inimeste radu/ kuid justkui ei teegi märkama,/ sest meie tema teadvust ei pane ärkama./ Kui tühised on inimesed tema meelest,/ ta aru küll ei saa me loodud keelest,/ kuid mõistab rohkem kui me ise./ Ta on meist kõigist targem, mis sest, et pisem./ Tema mured hõljuvad kõrgema taeva all,/ suurem kui meil, inimestel, on tema roll./ Ta pole loonud enesele illusioone/ sellest, et on võitmatu või vastupidi, koorem./ Ta ainult oma tiibu sirutada püüab/ ja loodab, et kord oma koha leiab./ Koha, mis on parem kui kõik eelnenud/ Koha millest ta võib-olla on juba üle keerlenud,/ kuid kus ta tiib teda praegu peatuma sunnib./ Olgu peatus vaid päev pikk või mõned tunnid.“ (Saaremäe, 2016).

Mina ei tahtnud veel peatuda, tahtsin sepa kombel rauda taguda, mis veel kuum oli ja seilasin vastu diplomilavastustele. Kätte jõudis 2016. aasta suvi. Kolmas kursus oli läbi ja Helena Kesonen alustas tööd oma diplomilavastusega „Inemise igä“. Tegu oli K. Jalasto poolt kokku kirjutatud võru keelse näidendiga, mis etendus Piusa liivakarjääris. Taaskord üks meeletult huvitav kogemus. Kogu minu kursus seal ei osalenud, aga nendega kes osalesid sain ma taas veidike lähedasemaks ja mõistsin millised inimesed nad on – millised mured neid vaevavad ja millised rõõmud rõõmustavad. Me sulgesime end Obinitsa metsade vahele ja keskendusime *võro kiil'*e omandamisele ning lavastuse väljatoomisele. Vabas õhus olime me juba kahel eelneval suvel tuuli ja torne trotsides möllanud, aga liivaluited olid esmakordne kogemus.

Teatrikool oli mu selleks perioodiks hästi ette valmistanud ja võhma, et liiva sees ringi tormata, jätkus. Ainsa kirvena mu pea kohal rippus sel ajal mu hää, mis muutus aina nõrgemaks ja kehvemaks. Häälega oli mul enda arvates olnud probleeme kogu teatrikooli aja – eeskätt just hääle tugevuse ja valjuse osas – ning nüüd tahtis ta vahepeal täiesti ära kaduda. Kuna ma olen „viisipidaja poiss“, siis usaldas Helena mind lavastuses laulma. Enda hinnangul ei saanud ma sellega kordagi suurepäraselt hakkama. Alatasa peitusin oma vabanduse taha, et mul ei ole häält ja ma ei oska seda hoida, aga teadsin, et see õõnestab kogu minu sooritust.

Lisaks sattusin ma vahepeal pingete üleküllusest lavastajaga raksu. Mitte isiklikul tasandi, aga tööalasel küll. Tagantjärele analüüsides pean ma endale tunnistama, et tegin Helenale liiga. Ma nägin, et ta on kogu lavastusportsessi pärast mures ja nõrk ning ei pakkunud talle näitlejana tuge. Pigem isegi vastupidi, õõnestasin teda oma tahtmiste ja küsimustega veelgi. Käitusin kohati järsult ja halvasti, kuna ei saanud konkreetsetest ülesannetest aru, aga ei pakkunud ka ise vettpidavaid alternatiive. Ootasin, et ta oskaks igat olukorda lahendada ja võtsin jonnaka ning kõike trotsiva hoiaku – selline suhtumine ei ole kollektiivses kunstis arvestatav! Õnneks ma tunnistasin endale oma viga ja sain aru, et murekoht olen ma ise. Leidsin, et ainus kes mulle vastuseid peab andma olen ma ise. Riisusin siis oma muremõtted kokku, põletasin nad kireleegis ära ja katsin end tuhaga, et selle all veidike soojeneda ja fööniksina tuhasta tõusta. Ma usun, et ka see must periood oli mulle kasuks, ma sain aru koos tegemise tähendusest.

Sel suvel filmisime me paralleelselt ka „Vabade Meeste“ teist hooaega. Võtted venisid pikale, sügisesse välja, ja me kõik olime meeletus ajahädas. Aega aga see ei huvitanud ja ta sõudis oma vaiksel lookleval jõel aina jõudsamalt tulevikumere suunas.

NELJAS AASTA

Neljanda õppeaasta sügis viis meid Rakverre, kus me Üllar Saaremäe käe all „Thijl Ulenspiegelit“ lavale seadsime. Grigori Gorini samanimelise narrieeposega olime me kokku puutunud juba eelmise aasta kevadel, kui me Üllariga Viljandis selle materjaliga tööd tegime. Esialgne kondikava oli paigas, rollid jaotatud, tekstki läbi analüüsitud, nüüd tuli see kõik lihtsalt Rakveres lavale seada. Esialgu mingeid väsimusemärke ei paistnud, aga kuna ma olin otse Piusalt, etendusi mängimast tulnud, siis jäi ümberlülitumiseks päris vähe aega. „Thijl Ulenspiegelis“, kus minul nimiosa kanda oli, tegime me taas kaasa kogu kursusega ja rõõm ning mängulust saatis meie proove. Kuni ühel hetkel hakkasin ma endas kahtlema. Mulle tundus, et ma ei tea teatrist midagi, ei saa aru mida lavastaja tahab, ei oska ennast kõrvalt vaadata ja üldse toodan „paska“. Eks igas protsessis on omad paremad ja halvemad ajad, kuid Thijli naeratav isiksus ja rõõmust pakatav ellusuhtumine tekitas ka minus uuesti kevadise värskuse tunde. Ma mõistsin, et endas ei ole tarvis alati kahelda, muidugi on see vajalik, et mitte mugavaks ja laisaks muutuda, aga endaga peab suutma ka rahu sõlmida. Ma leidsin, et enda halvustamine ei aita, kui ma ei ole endaga rahul, siis pean veel rohkem tööd tegema – miski muu ei kompenseeri tegemata tööd.

Aga tööd oli palju ja tihedalt. Jätsin unarusse oma sisemise mina ja hakkasin liialt keskendumas välisele. Tahtsin palju ja rohkem nii võtsingi vastu pakkumise Ringo diplomilavastusse Ugalas, Dajana diplomilavastusse ja muidugi ei taibanud ma ka „ei“ öelda sõpradele Teatrist Must Kast. Nii juhtuski, et olin oma graafikud ääreni täis planeerinud ja pidin hakkama rolle vahetama nagu sokke.

Kui „Thijl Ulenspiegel“ 30. septembril esietendus, suundusin ma kohe tagasi Viljandisse, et Ringo „Võlur Oz'is“ Plekkmeest mängida. Nimetatud lavastus oli Ugala teatri jõululavastus ja seega mängisin ma seda kuni jõuludeni kaks korda päevas praktiliselt igal päeval detsembris. Tükk ise on küll meeletult tore ja veel põnevam on seda aina uuesti ja uuesti mängida, aga mingil hetkel sain aru, et töötan liiga palju. Ajataju kadus täiesti, ma ei saanud enam aru mis päev on ja mitmendat korda ma täna lavale astun ning siis käis klõps ja mu keha ütles üles... Mu parem õlg lakkas minuga koostööd tegemast. Tundsin, et olen talle liiga teinud, aga puhkust ega hingetõmbepausi ei paistnud kusagilt. Moduleerisin end veidikene oma rolli sees, et saaksin siiski kokkulepitud joonisest kinni pidada ja mängisin nägu krimpsutamata kõik etendused lõpuni.

Uue aasta alguses algasid Dajana diplomilavastuse „Wonderland“ proovid, ma ei olnud endiselt veel täie tervise juures, aga tundsin, et virisemiseks ei ole alust. Ma langesin oma mõtetes veel sügavamasse masendusse ja tundsin, et kõike on natuke palju ja kõik toimub liiga järsku. Dajana lavastuse, mis ei olnud just füüsiliselt kõige lihtsam, pidime me kuuga publiku ette tooma ja viimasel nädalal alustasin ma juba uut protsessi Tartus, Teatris Must Kast. Ma kinnitasin endale, et saan hakkama ja pean sööma seda suppi, mille ma endale kokku keedsin, aga ikka ja jälle tundsin, et ka teised kannatavad minu täieliku kohal-oleku puudumise tõttu. See tõi endaga kaasa esimesed depressiooni nähud. Ma olin kaotanud oma naeru.

Jaanuari keskel sain lõpuks aja kiropraktiku juurde, kes ütles, et minu õlaga on tõesti kehvad lood. Ta olevat hakanud lausa kehast eraldi kasvama. Kiropraktik soovitas mul lugeda minu enda, kaks semestrit tagasi kirjutatud, seminaritööd ja endale meelde tuletada, et keha tervise juures on väga oluline selle teadlik, mitte arulage treening. „Sa pead esimesel võimalusel mõne pikema puhkuse endale vormistama, on see võimalik?“ küsis ta. No mitte kuidagi ei ole! „*Mens sana in corpore sana*“ – terve vaim on terves kehas – hakkasin seda vanasõna veel vahetumalt tajuma ja tundsin, et vaatamata oma soovile olla rõõmsameelne ning teotahteline näitlejahakatis, vajusin ma aina sügavamale enda sisse. Ma tundsin end meeletult halvasti. Õlg tegi alalõpmata valu, aga mina „mängisin

kangelast“, sest ei tahtnud kedagi alt vedada. Tirisin end hommikuti valuliselt voodist välja ja lonkisin proovi, peas vaid mõte, et saaks uuesti puhkama.

Ma olin väsinud, kiring oli kadunud. Ma kuulsin enda peas aina uuesti ja uuesti Meelis Oidsalu, kes justkui konkreetselt mulle paistis oma vihakõnet suunavat:

“Ja sina, näitleja, käi perse

selle eest

et sa oled juba ette alla andnud

et teatrikoolis oli su esimene mõte „millisesse teatrisse tööle saaks?“

ja mitte „millist teatrit ma teha tahan?“

et sa ei loo teatrit

vaid mängid seda

ei mässa

ei vaidle lavastajaga

vaid teed oma asja tuimalt ära

et sa loed proovis Kroonikat

et sa tahad esikaanele ja seriaali

et sa lähed pohmas peaga lavale

et sa ei anna endast igal etendusel maksimumi

et sa piilud aralt publikusse: „Kas teile ikka meeldib?“

et sind ei huvita mis maailmas toimub

vaid sulgud oma väikekodanlikku mulli

müüd telekas vorsti

talud andetust

tajud, et oled saanud selleks

kelleks sa kunagi kartsid saada

aga ikka istud teatris

„sest teater on mu kutsumus“ .

Kuigi ma teadsin, et see ei käi minu kohta, ei olnud mul jõudu talle isegi mitte vastu vaielda.

Tartus käisid „Röövel Rumcajs'i“ proovid, Viljandis proovisime „Wonderlandi“ publikuni tuua, Rakvere teater mängis hooga „Thijli“, Ugala ei lasknud Plekkmehel rooste minna – kõike seda püüdsin ma tahtejõul koos hoida. Tasapisi, aga jõudis uus hoovus muremõtteid minuni ja ma avastasin, et ei ole aja puuduse tõttu ammu midagi üles kirjutanud, rääkimata sõprade või lähedaste külastamisest. Töö ja eraelu, mis minu arvates peaksid näitlejale ühte ja sama tähendama, hakkasid minus eraldi vajuma. Lisaks tunne, et ma ei ole kummalgi poolusel täiuslik ega täielik lõi kiilu ka minu mõttemaailma. Ma tundsin end nõrgalt, nii füüsiliselt kui vaimselt. Tahtsin lugeda, trenni teha, avastada, naeratada, aga ei suutnud. Liikusin nagu vari proovide ja etenduste vahel. Rollide säral ma muidugi kustuda ei lasknud ja mängisin nii Märtsijänest, Thijli, Rumcajsi kui Plekkmeest alati täiest hingest, aga pärast etendusi tundsin alatasa, et nad lahkusid järjekordse tükiga minust.

Kui „Röövel Rumcajs“ 2. märtsil esietendus olid minus segased tunded. Ma teadsin, et enne 9. aprilli, mil Ringo oma viimase diplomitöö, tekstiraamatu lahti lööb, ei ole mul uute materjalidega vaja pead vaevata, mängida jäävad vaid etendused, aga muidu saan puhata ja valmistuda. Vaatamata sellele olin ma end nii süsiks põletanud, et mingit rõõmu ma sellest tunda ei suutnud. Esimesed päevad magasin nagu nott, laadisin akusid ja analüüsisin möödunud. Vaikselt hakkasin enda õlga rehabiliteerima lootes, et see toob ka naeratus tagasi.

„Kellavärgiga Apelsini“ avamine ja kevade saabumine sundisid mind oma jõuvarud taas kokku korjama ja tööle keskendumisele. Jälle olin ma asunud uue materjali kallale, astunud uute tegelaste jälgedesse, kuid kas mul on neile midagi pakkuda? Selle küsimuse lõplik vastus selgub siis, kui see kirjatöö on juba köidetud, aga paistab, et minus on maad võtmas rahu. Selle sisemise tasakaalu saavutamisel on olnud suureks abiks just see kirjatöö, mis justkui peeglist vaadates, ainult tõde ja möödunud aegu näitab. Nüüd, mil teatrikool seljataha saab jäetud jääb üle vaid elule vastu astuda. Seda plaanin ma kõigepealt teha üle pisikese pausi. Ma ei ole sõlminud teadlikult veel ühegi teatriga isegi mitte rolli-lepingut, sest tahan ennekõike enda jälle üles leida. Seejärel loodan ma tugevama, kogenuma ja teotahtelisemana tagasi tulla. See on minu elu, minu tee – näitleja tee – ja kui see korraks vajab käimatõmmatud ratta pealt maha astumist, siis pean ma seda endale lubama.

Lõpetuseks soovin tänada oma hääletehnika õppejõudu ja lõputöö juhendajat Garmen Taborit. Ta süstisid minusse usku iseendasse ja tekitas himu veel kõrgemale püüelda. Lisaks soovin ma tänada oma kursust, Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia 11. lendu ja „meie kõigi ema“ Margit Simensoni. Need imelised inimesed on peegeldanud mind läbi selle nelja õppeaasta. Nad on naernud ja nutnud koos minuga ning andnud uue, laiema tähenduse, mõistele „perekond“. Aitäh!

Ja aitäh Sulle Kalju, et sa ei kaotanud oma usku minusse. Aitäh sulle, et sa mind esimesel korral kooli vastu ei võtnud. Aitäh, et sa mind õpetasid, ma ei oleks ilma sinuta nii kiiresti sirgunud. Ma ei oleks sinuta võtnud vastu nii julgeid ja pöördelisi otsuseid. Ma tänan sind, et sa mu elu võimalikuks tegid. Ja vähe sellest, aitäh, et sa selle nii põnevaks tegid. Aitäh, et sa olid, kes sa olid. Ma istun praegu Ugala teatri terrassil ja kirjutan oma lõppsõna, minu väike õde, Marii Ingriin, askeldab kohviku leti taga – me mõlemad oleme tänu sinule Viljandis tagasi – ja selle eest meeletult tänulikud. Imeline on seik, et just sina olid mees, kes minu nime 1992. aasta 7. juuni varahommikul Ugala lavalt esimesena kuuldavale tõi. Vähim millega mina sulle vastata saan oli kanda sinu hauaplaat samalt lavalt viimasele teekonnale ja jätkata oma rada, südames sinult õpitud igavene elujaatus.

KOKKUVÕTE

Ma olen teatrikoolis veetnud neli vapustavat aastat. Mind on saatnud vaheldumisi nii õnn ja rõõm kui kurbus ja äng, aga vaatamata sellele olen ma inimeseks sirgunud. Mõistnud näitleja ameti keerukust ja võimalusi, pead vaevanud igavikuliste küsimustega ja mõistnud nende olulisust mulle kui inimesele, sest ennekõike oleme me inimesed. Olen omandanud piisavalt teadmisi, et võtta vastu kõik, mis näitleja elukutsel mulle pakkuda on. Peaasi, et säiliks kirg, naer ja armastus. Olgu see siis armastus teatri või millegi muu vastu.

Testament.

(Neljapäev 28.aprill.2016 03:53)

Kui elu minust kogu jõu välja on imenud
ja ainsaks valguseks jäetud on pimedus,
siis soovin, et see mis must jääb maha
leiaks enesele uue koha, ka raha.

Seks tarvis vormistada on üks testament,
ju teises ilmas kehtetud on münt ja sent.
Et hiljem ei tunneks oma hingel süüd,
ma seda kohe teen, jah nüüd:

Las Dan endale saab mu pikad mantlid
ja sõber Bert mu esimesed hantlid.
Riinule las jäävad naeratus ja rõõm,
Joonathanil tõusud (ja mõni mõõn).

Reijo vajab kindlasti mu õnnelikke mõtteid,
Artjom veidraid kuid huvitavaid kontrabassivõtteid.
Riiulilt mu raamatud las korjab kokku Sander.
Tanel saagu maja – ta koduks nüüd on mander.

Ringo, Märten, Mihkel, ma teile jätan tahte.
Vanaemale lapselapsed – ise tahtsin kahte
Emal, isal jäägu mälestused minust,
oma Inglisele jätan tüki sisust.

Ma usun raha on mul tegelikult vähe,
kuid seegi vähe, las läheb annetuste pähe.
Mul materiat ei ole palju anda,
seepärast kinnitan nüüd kanda
ja ütlen: „Mu ülejäänud sõbrad hääd,
ma teile puistan haldjatolmu pilve päält“.

.
.
.

AH-JAA!...

Kuis unustada võisin selle tühipalja lätte.
Allika, mis juhtis mind ja andis mulle mõtte,
mis mul kui kalal vahel söösta käskis vette
ja mille abil taevas tegin lindudele silmad ette.
Mis ärgitas mind armsamale tihti andma suud,

KASUTATUD KIRJANDUS

- Barba, E.** 1999. *Paberlaevuke. Sissejuhatus teatritantropoloogiasse*. Tallinn: Eesti Teatriliit, EMA Kõrgem Lavakunstikool
- Grotowski, J.** 2002. *Tekstid aastatest 1965-1969*. Tallinn: Eesti Teatriliit
- Saaremäe, K. R.** 2013. *Erialapäevik I*. Viljandi
- Saaremäe, K.R.** 2014-2015. *Erialapäevik II*. Viljandi
- Saaremäe, K.R.** 2016. *Erialapäevik III*. Viljandi
- Stanislavski, K.** 1955. *Näitleja töö endaga. Õpilase päevik*. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus

SUMMARY

I have spent four extraordinary years in drama school. During this time I have experienced happiness and joy, sadness and sorrow – but through it all I have grown as a person. I have understood the complexities and opportunities of being a professional actor, pondered over existential questions and realized their importance to me as a person, because before all else we are persons. I have gained enough knowledge to receive all that an acting career has to offer. Most importantly we have to keep passion, laughter and love – be it for theatre or something else.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, **Karl Robert Saaremäe**

Sünniaeg: **07.06.1992**

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teosele “Minu elu kunstis” mille juhendaja on **Garmen Tabor**,

- 1.1 reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
  - 1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace´i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
  3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, **18.05.2017**